

ТВОРЧІСТЬ СЕРГІЯ ЖАДАНА У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ ПАРАДИГМІ СЬОГОДЕННЯ

Василина Клімук,

здобувач другого (магістерського) рівня,
спеціальність 035.01 Філологія (Українська мова та література),
Херсонський державний університет

Науковий керівник –

доктор філологічних наук, професор кафедри української і
слов'янської філології та журналістики
Херсонського державного університету

Володимир Олексенко

Сергій Жадан – український поет, прозаїк, есеїст та перекладач, який народився 23 серпня 1974 року в Старобільську Луганської області; закінчив Харківський державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди в 1996 році; аспірантуру цього ж університету з 1996 по 1999 рік; кандидат філологічних наук; з 2000-2004 рр. – викладач кафедри української та світової літератури Харківського університету, далі вокаліст гурту «Жадан і собаки» [4].

Перекладав вірші німецькою (зокрема Пауля Целана), англійською (зокрема Чарльза Буковскі), білоруською (зокрема Андрія Хадановича) та ін. мовами. Оригінальні тексти були перекладені німецькою, англійською, польською, сербською, хорватською, литовською, білоруською та вірменською мовами.

У художньому баченні Сергія Жадана домінують виклики постмодерністської літератури. Поетика прозової творчості письменника – це поетика авангарду і постмодернізму, заперечення тоталітаризму і соцреалізму, неприйняття норм, вульгаризованого театру, урбанізму, пошук нового естетичного бачення, індивідуальний і епатажний стиль письменника – всі прояви цього. Специфіка поетики прози С. Жадана визначається авторським стилем, сформованим наприкінці ХХ - початку ХХІ сторіччя, та домінуванням постмодерністського світовідчуття і світосприйняття. Поет продовжує творити і в його творчих пошуках є нові етапи. Поетика письменника характеризується статичністю, своєрідною контрастністю. Натомість періоди його творчості базуються на хро-

нологічних періодах. Перший період, 2003-2004 роки, характеризує становлення та утвердження автора як прозаїка (збірка оповідань «Біг Мак», роман «Диспетчерська служба режиму»). Основні риси – урбаністика, місто з його визначальним образом залізничного вокзалу, який уособлює духовну, національну, соціально-політичну та «духовну безпритульність» персонажів. Другий період, 2005-2013 рр., характеризується пошуком нових ідей і тем у новому суспільстві, представляючи портрет нового українського суспільства після Помаранчевої революції кінця 2004 року («Anarch in the UKR», «Ворошиловград», «Гімн демократичної молоді», «Блок НАТО», нове видання «Біг Мака та інших історій» та «І мама сховала його у волосся»). Третій етап розпочався у 2014 році і триває до сьогодні. Це нова військова (воєнна) проза, що фокусується на міжрегіональному та міжособистісному порозумінні, питаннях української національної єдності («Месопотамія», «Інтернат», збірки оповідань «Біг Мак. Перезавантаження», роман «Луганський щоденник»), а також перевидання «Anarch in the UKR»).

Сергій Жадан – це справді голос нашого часу. Літературні здобутки його характеризуються передусім епатажністю, що символізує свободу думки і водночас несе зміни у соціокультурній парадигмі сьогодення.

Позиція С. Жадана характеризується чесністю із самим собою, а його життєве кредо – «не підкорятися сірій буденності». Сама його особистість уважається шокуючою, як і його раптовий перехід від «поганої компанії» до великої літературної кар'єри. Його так звані гімни «контркультури» сповнені риторики, і в сенсі іронії та сатири сприяють розумінню системи політичних і моральних понять радянської епохи. Коментуючи власну творчість, письменник намагається пояснити свій світогляд через сучасну українську літературу, він наголошує, що його творчість є конкурентною, цікавою та прогресивною [3].

Темою творчості поета є українська пострадянська дійсність. «Жаданський» стиль – це загалом розмовна та нецензурна лексика. Лексика, що використовується в його художніх творах, різноманітна за тематикою, обсягом, стилістичним забарвленням,

емоційним навантаженням та експресивністю, і саме цей синкретизм та різноманітність дозволяє письменникові найбільш виразно передати свої думки та почуття. Усі слова, які використовує письменник, не є випадковими. Усі лексеми, поєднуючись з іншими, кодують думку і характеризують суть питання. Неоднорідність і багатство лексичного складу свідчить про талант, освіченість, інтелектуальний рівень і національну свідомість письменника, а також відображає багатство мовної образності митця. Експресивна лексика є досить активним засобом увиразнення художнього мовлення. Експресивність – одна з найважливіших ознак поетичного твору письменника [1].

«Читаючи перші новели мистця в періодиці, я помітив ... його прозі бракує сюжетности, можливо, навіть – серйозности... Але суто стилістично проза зроблена так, що абзаци й просто окремі вирвані з фабульного контексту речення можна перерхитувати щодня, і то без найменшої втоми» – пише Олег Соловей у статті «Солодкий привид Жадана» [5].

Після початку повномасштабної війни більше людей цікавляться й українською музикою, й українською літературою, й українським кіно; культурний ландшафт змінюється, і це приводить нових читачів, глядачів та слухачів творчості Сергія Жадана [2]. Його сучасна збірка «Скрипівка», що складається з 51 вірша, кардинально відрізняється від минулої творчості. Мова С. Жадана стала більш чутливою. Збірка має два розділи: *вірші, написані до 24 лютого*, та *після початку повномасштабного вторгнення*.

Нинішня поезія С. Жадана все більше віддаляється від політичного та соціального панку, а стає ліричною. Поет пише твори про відданість, відкритість і довіру. Він усе сприймає і переломлює через призму власного існування і розуміння світу. Його епатажність уособлює свободу думки та сприяє розкриттю нових явищ у соціокультурній парадигмі сьогодення.

Список використаної літератури

1. Бабенко А. О. Поетика прози Сергія Жадана. Дис. ... докт. Філософ. зі спеціальності 035. Філологія. Київський національний

- університет імені Тараса Шевченка. Міністерство освіти і науки України, Київ, 2021. 195 с.
2. Гоц Б. (2018). Емоційно-експресивна лексика Сергія Жадана. Київ: КМАНУМ. С. 34.
 3. Осьмак Ніна, Бикова Олександра (2023). Сергій Жадан як знакова постать у сучасному літературному процесі. Філологічні діалоги, (9), С. 97-100. URL: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/fildialohy/article/view/687>
 4. Жадан Сергій Вікторович. Біографія. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=7113> (дата звернення 13.04.2024)
 5. Солодкий привид Жадана. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20210228-solodkij-privid-zhadana> (дата звернення 13.04.2024)